

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 1976/15
Karar Sayısı : 1976/17
Karar Günü : 18.3.1976

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN MAHKEME: İstanbul Üçüncü Ağır Ceza Mahkemesi.

İTİRAZIN KONUSU: 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı “Cumhuriyetin 50 nci Yılı Nedeniyle Bazı Suç ve Cezaların Affı Hakkında Kanun”un 2. maddesinin (B) bendinin iptali istemidir.

I- OLAY:

Türk Ceza Kanununun sanık hakkında uygulanacak 205. maddesinin (B) bendinin, Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası ile saptanan yöntemlere uyulmadan yasalaştırıldığı Cumhuriyet Savcılığınca ileri sürülmüş, bu sav, Mahkemece de ciddî görülerek (B) bendinin iptali için, Anayasanın değişik 151. ve 22.4.1962 günlü, 44 sayılı Yasanın 27. maddeleri uyarınca Anayasa Mahkemesine başvurulmasına karar verilmiştir.

II- İTİRAZIN GEREKÇESİ ÖZETİ:

İtiraz yoluna başvuran Mahkemece, 1803 sayılı Af Yasasının 2. maddesinin (B) bendinin, Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasında öngörülen biçim kuralına aykırı olarak yasalaştığı ileri sürülmüştür.

III- YASA METİNLERİ:

1- İtiraz konusu Yasa kuralı:

15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Kanunun 2. maddesinin, itiraz konusu (B) bendi şöyledir:

“Madde 2- 7.2.1974 tarihine kadar işlenmiş:

A)

B) Türk Ceza Kanununun 202, 203, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 403 ncü maddeleriyle 404 üncü maddesinin 1 inci bendinde ve 406, 407, 414/1, 415, 416/2-3, 491, 492, 493, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 503 ve 510 ncu maddeleriyle Askerî Ceza Kanununun 131 ve 132 nci maddelerinde gösterilen suçları işleyen hakkında ilgili maddede öngörülen Devlet zararı önceden ödenmek; tazminat hükümleri ise saklı kalmak şartıyla bu maddenin (A) bendi hükmü uygulanır.”

2- Dayanılan Anayasa kuralı:

Esas Sayısı : 1976/15
Karar Sayısı : 1976/17

Mahkemenin Anayasaya aykırılık gerekçesinde dayanılan Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası şöyledir:

“Madde 92/5- Millet Meclisi, Cumhuriyet Senatosundan gelen metni benimsemese, her iki Meclisin ilgili komisyonlarından seçilecek eşit sayıdaki üyelerden bir karma komisyon kurulur. Bu komisyonun hazırladığı metin Millet Meclisine sunulur. Millet Meclisi, karma komisyonca veya Cumhuriyet Senatosunca veya daha önce kendisince hazırlanmış olan metinlerden birini olduğu gibi kabul etmek zorundadır. Cumhuriyet Senatosunda üye tamsayısının salt çoğunluğu ile kabul edilmiş olan madde değişikliklerinde, Millet Meclisinin kendi ilk metnini benimsemesi için, üye tamsayısının salt çoğunluğunun oyu gereklidir. Bu halde açık oya başvurulur.”

IV- İLK İNCELEME:

Anayasa Mahkemesi, İçtüzüğü'nün 15. maddesi uyarınca toplanarak aşağıdaki sorunlar üzerinde durmuştur.

1-Anayasa Mahkemesinin itirazı incelemeye görevli ve yetkili olup olmadığı sorunu:

Suç ve cezaların affı hakkındaki yasama belgelerinin Anayasa'ya uygunluk denetimine bağlı olup olmayacağı sorunu üzerinde durulmuş ve bunların da Anayasaya uygunluk denetimine bağlı olduğu sonucuna varılmıştır. Konu hakkındaki gerekçeler Anayasa Mahkemesinin 28.11.1974 günlü, Esas: 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı kararında tümüyle açıklanmış bulunduğundan (Resmî Gazete; gün 21.1.1975, sayı: 15125), bunların burada yinelenmesine gerek kalmamıştır.

Şu duruma göre, bu işe bakmanın Anayasa Mahkemesinin görevi içinde bulunduğu açıktır.

Halit Zarbun, bu görüşe katılmamıştır.

2- Esasın incelenmesindeki sınır sorunu:

Sanık hakkındaki kamu davasında uygulanacak Türk Ceza Kanununun 205. maddesinin, 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin itiraz konusu (B) bendinde yer alması ve olayda (B) bendinin sözü geçen madde yönünden davada uygulanacak kanun kuralı olması nedeniyle, Anayasa Mahkemesi işin esasını, ancak (B) bendinin Türk Ceza Kanununun 205. maddesi ile sınırlı olarak inceleyebilir.

Nihat O. Akçakayalıoğlu bu görüşe katılmamıştır.

Yukarıda açıklanan sorunların incelenmesi sonunda:

1- İşin incelenmesinin Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkisi içinde bulunduğuna Halit Zarbun'un karşı oyuyla ve oyçokluğu ile;

2- Dosyanın eksikliği bulunmadığından işin esasının incelenmesine,

Esas Sayısı : 1976/15
Karar Sayısı : 1976/17

3- İşin esasının 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin (B) bendinin Türk Ceza Kanununun 205. maddesi ile sınırlı olarak incelenmesine, Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun (B) bendinin tümünün incelenmesi gerektiği yolundaki karşıoyuyla ve oyçokluğu ile;

Esasın incelenmesinin başka güne bırakılmaksızın sürdürülmesine oybirliğiyle;

Karar verilmiştir.

V- ESASIN İNCELENMESİ:

İtirazın esasına ilişkin rapor, Mahkeme kararının gerekçesi, iptali istenen Yasa ve dayanılan Anayasa kuralları, bunlarla ilgili gerekçeler ve diğer yasama belgeleri okunduktan sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

1- İtiraz eden Mahkemenin kararında, uygulanacak Yasa kuralının biçim yönünden Anayasaya aykırı olarak yasalaştırıldığı ve bu nedenle iptali gerektiği belirtilmiştir.

15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin (B) bendindeki kural Türk Ceza Kanununun 414. maddesinin birinci fıkrası ile sınırlı olarak Anayasa Mahkemesinin 28.11.1974 günlü, Esas: 1974/39, Karar: 1974/51 sayılı kararıyla, Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasındaki biçim kurallarına aykırı olduğu gerekçesiyle iptal edilmiş ve bu karar 29.1.1975 günlü, 15133 sayılı Resmî Gazetede yayımlanmıştır.

Şu halde, 1803 sayılı Yasanın 2. maddesinin (B) bendi için daha önce saptanmış bulunan iptal nedeni, burada da geçerlidir. Bu neden, yukarıda gün ve sayısı açıklanan ve yayımlandığı Resmî Gazetenin gün ve sayısı gösterilen Anayasa Mahkemesi kararında tüm ayrıntıları ile belirtilmiş olduğundan, bunların burada yinelenmesine gerek görülmemiştir.

Muhittin Gürün ve Nihat O. Akçakayalıoğlu, bu sonuca değişik gerekçe ile katılmışlardır.

Halit ZARBUN, Ahmet KOÇAK ve Ahmet SALİH ÇEBİ, bu görüşe katılmamışlardır.

2- İptal hükmünün yürürlüğe giriş günü:

Anayasanın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrasına göre, özel bir durum zorunlu kılmıyorsa, iptal hükmünün gecikmeksizin yürürlüğe konulması esastır. İnceleme konusu olayda da Anayasaya aykırılığı anlaşılmış bir kuralın yürürlüğünü sürdürmesi için bir zorunluluk saptanmamış ve bu nedenle de iptal hükmü için ayrı bir yürürlük günü kararlaştırılmasına gerek görülmemiştir.

Halit ZARBUN, Ziya ÖNEL, Abdullah ÜNER, Fahrettin ULUÇ, Nihat O. Akçakayalıoğlu bu görüşe katılmamışlardır.

VI- SONUÇ:

1- 15.5.1974 günlü, 1803 sayılı Af Yasasının 2. maddesinin itiraz konusu yapılan (B) bendindeki kuralın, Millet Meclisinde Anayasanın 92/5. maddesinde açıklanan yöntemle aykırı olarak oylanmış bulunması nedeni ile biçim yönünden ve Türk Ceza Kanununun 205. maddesi

Esas Sayısı : 1976/15
Karar Sayısı : 1976/17

açısından iptaline Muhittin Gürün ve Nihat O.Akçakayalıoğlu'nun değişik gerekçeleriyle ve Halit ZARBUN, Ahmet Koçak ve Ahmet Salih Çebi'nin karşıoyları ile ve oyçokluğu ile;

2- İşin niteliğine göre Anayasanın değişik 152. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca iptal hükmünün yürürlüğe gireceği günün ayrıca kararlaştırılmasına yer olmadığına Halit ZARBUN, Ziya Önel, Abdullah Üner, Fahrettin Uluç ve Nihat O. Akçakayalıoğlu'nun karşıoylariyle ve oyçokluğu ile;

18.3.1976 gününde karar verildi.

Başkan	Başkanvekili	Üye
Kâni VRANA	Şevket MÜFTÜGİL	Ahmet AKAR
Üye	Üye	Üye
Halit ZARBUN	Ziya ÖNEL	Abdullah ÜNER
		Karşı oy ilişiktir.
Üye	Üye	Üye
Ahmet KOÇAK	Fahrettin ULUÇ	Muhittin GÜRÜN
Karşı oy eklidir.	Karşı oy eklidir.	Karşıoy eklidir.
Üye	Üye	Üye
Lûtfi ÖMERBAŞ	Hasan GÜRSEL	Ahmet Salih ÇEBİ
		Karşıoy yazısı eklidir.

Esas Sayısı : 1976/15
Karar Sayısı : 1976/17

Üye

Adil ESMER

Üye

Nihat O.
AKÇAKAYALIOĞLU

Üye

Ahmet H. BOYACIOĞLU

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mahkememizin 28.11.1974 günlü, 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımda açıkladığım görev ve süreye ilişkin gerekçelerle, çoğunluğun bu kararına da katılmıyorum.

Üye

Halit ZARBUN

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 28.11.1974 günlü ve 1974/34 Esas ve 1974/50 sayılı kararında açıkladığım nedenlerle çoğunluğun süreye ilişkin görüşlerine katılmıyorum.

Üye

Ziya ÖNEL

KARŞIOY YAZISI

Esas Sayısı : 1976/15
Karar Sayısı : 1976/17

Cumhuriyetin 50. yılı dolayısıyla çıkarılan 1803 sayılı Af Kanununun 2. maddesinin (B) bendinin, Millet Meclisinde Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrasına aykırı biçimde oylanmış olması nedeniyle –esasî incelenmeksizin- TCK.nun 205 açısından iptaline karar verilmiş olmasına göre Yasama organının bu hükmü yeniden düzenleme ve şekle aykırılığı giderip maddeyi yeniden yürürlüğe koyma yetkisi mevcut bulunmaktadır. O halde Yasama organına bu yetkisini kullanabilme olanağının verilmesi zorunluğu ortaya çıkmaktadır.

Yasama Organının bu yetkisini kullanabilmesi de, Anayasa Mahkemesi iptal kararının Resmi Gazetede yayımlanmasından başlayarak Anayasanın 152. maddesi hükmü gereğince, iptal kararının yürürlüğe girmesi için uygun ve yeterli bir sürenin verilmesine bağlı bulunmaktadır. Böyle bir süre verilmediği takdirde, iptal kararı, Resmî Gazetede yayımlandığı tarihte iptal edilen kanun hükmü yürürlükten kalkacak ve bu suretle Yasama Organının bu hükmü yeniden düzenleyip yürürlüğe koymasına fırsat ve olanak kalmamış olacaktır.

Anayasanın 152. maddesinin ikinci fıkrasında, gereken hallerde bir yıla kadar süre verilebileceği açıklanmıştır.

Olayda, Anayasanın sözü edilen 152. maddesindeki (gereken haller) koşulunun bulunup bulunmadığı sorununa gelince:

Anayasanın 64. maddesi gereğince genel ve Özel Af ilân etmek yetkisi Türkiye Büyük Millet Meclisine ait bulunmaktadır. Büyük Millet Meclisi, kuşkusuz Affin kapsamını ve sınırını da belli etmeğe yetkilidir. Anayasa Mahkemesinin görüşü de bu yoldadır. (Anayasa Mahkemesi kararı, 9.6.1964 gün, Esas: 1964/12, Karar 1964/47, Anayasa Mahkemesi kararlar dergisi cilt 2, S. 176)

Kanun koyucu, Anayasanın verdiği bu yetkiye dayanarak 1803 sayılı Af Kanunuyla bir bölüm suçları ve cezalarını tamamen affederken bir bölüm suçların cezalarından 12 yıl, diğer bölüm suçların cezalarından ise yalnız beş yılı affetmeği uygun bulmuş ve bu arada TCK.nun 205. maddesinde yazılı (Devlet namına yapılan alım ve satımlara fesat karıştırarak irtikâpta bulunmak) suçunu tamamen değil ancak beş yılının affedilmesini öngörmüştür.

İptal kararının yürürlüğe girmesi hususunda süre verilmemesi halinde, iptal kararı Resmi Gazetede yayımlandığı tarihte Af kanununun sözü edilen hükmü yürürlükten kalkacak ve böylece yukarıda yazılı irtikâp suçunu işlemiş olanlar da Kanun koyucunun istek ve iradesi hilâfına beş yıl değil 12 yıllık Afdan yararlanmış olacaktır.

Bundan başka, bu dâvada uygulanacak olan TCK.nun 205. maddesi hükmüne göre, zararın sanığa ödettirilmesi gerekmektedir. Bu olayda ise, sanığın bu hareketiyle Maliye Hazinesine 1424.730 (Bir milyon, dört yüz yirmi dört bin, yedi yüz otuz) lira zarar verdiği öne sürülmüştür. Bu olayda uygulanacak Af Kanununun 2. maddesinin (B) fıkrası gereğince sanığın beş yıllık afdan yararlanabilmesi, Maliye Hazinesine vermiş olduğu yukarıda miktarı yazılı zararı ödemesi şartına bağlı tutulmuştur. Bu hüküm iptal edildiğinde, yeniden düzenlenmesi için süre de verilmediğine göre, sanık Maliye Hazinesinin bu zararını ödemeksizin beş yıl yerine, 12 yıllık afdan istifade etmiş olacaktır ve böylece Yasama Organının ve Anayasanın maksadına uymıyan bir durum meydana gelmiş olacaktır.

Yukarıda yazılı nedenler, iptal hükmü için ayrı bir yürürlük günü kararlaştırılmasını zorunlu hale getirmektedir.

Esas Sayısı : 1976/15
Karar Sayısı : 1976/17

Açıkladığımız bu nedenler dolayısıyla, iptal hükmünün yürürlüğü için süre verilmemesi kararına karşıyız.

Üye

Abdullah ÜNER

Üye

Fahrettin ULUÇ

KARŞIOY YAZISI

21.1.1975 günlü ve 15125 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Esas: 1974/34, Karar: 1974/50 sayılı Anayasa Mahkemesi kararına ilişkin karşıoy yazımın 3 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun bu kararının aynı konu ile ilgili kısmına katılmıyorum.

Üye

Ahmet KOÇAK

KARŞIOY YAZISI

Yukarıki kararda (1976/15-17), kanun teklif ve tasarılarının Cumhuriyet Senatosundaki görüşmeleri sonucunda, Millet Meclisince kabul edilmiş bulunan madde metinlerinin değiştirilmesi ve Millet Meclisince de bu değişikliklerin benimsenmemesi nedeniyle sorunun, Anayasanın 92. maddesinin beşinci fıkrası gereğince Karma Komisyona gitmesi halinde, benimsenmeyen maddelere ilişkin olarak Cumhuriyet Senatosunca, Karma Komisyonca ve Millet Meclisince düzenlenen metinlerin tümünün üç ayrı liste halinde ve her listenin toptan Millet Meclisinde oylanmaları gerektiği öne sürülerek, 1803 sayılı Af Kanunu hakkında bu yolda işlem yapılmıyarak maddelerin ayrı ayrı oya sunulmuş olmaları, Anayasaya aykırılık nedeni sayılmış ve iptal kararı bu gerekçeye dayandırılmıştır.

Bu görüş, Anayasanın, hem 92. maddesine, hem de temel ilkelerine aykırı bulunmaktadır.

İptal kararının dayandırılması gereken düşünceler ise 2.7.1974 ve 28.11.1974 günlü ve (1974/19-1974/31), (1974/39-1974/51) sayılı Anayasa Mahkemesi kararlarına ilişkin karşıoy yazılarımda genişliğine belirtilmiş olduğundan tekrarı gereksiz bulunmuştur. (Resmî Gazete-günler: 12.7.1974, 29.1.1975; sayılar: 14943: S: 9-12; 15133: S: 19-20)

Esas Sayısı : 1976/15
Karar Sayısı : 1976/17

Söz konusu karşıoy yazılarımda açıklanan nedenlerle bu kararın gerekçesine katılmıyorum.

Üye

Muhittin GÜRÜN

KARŞIOY YAZISI

29.1.1975 günlü ve 15133 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Mahkememizin 1974/34-50 sayılı kararına ilişkin karşıoy yazımın 2 numaralı bendinde açıkladığım gerekçelerle, çoğunluğun iptale dair görüşlerine karşıyım.

Üye

Ahmet Salih ÇEBİ

KARŞIOY YAZISI

T.C. Anayasası 92 nci madde beşinci fıkrâ hükmünün işletilişi bakımından “oylanacak metin” ve “oylama usulü” için, 14943 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan Mahkememiz 2.7.1974 gün ve 19/31 sayılı kararına bağlı karşıoy yazımda açıkladığım,

Resmi Gazete’nin 21.Ocak.1975 günlü, 15125 sayısında yayımlanan Mahkememiz 28.11.1974 günlü kararına ek karşıoy yazımda iptal hükmü yürürlüğünün bir ileri tarihe bırakılması zorunluğu olarak işaretlediğim,

Görüş ve düşüncelerimle anayasal denetime konu yapılan kural’ın iptali gerekçesine ve iptal hükmü yürürlüğü için ayı bir gün kararlaştırılmayışına karşıyım.

Üye

Esas Sayısı : 1976/15
Karar Sayısı : 1976/17

Nihat O.
AKÇAKAYALIOĞLU